

вій формі у вигляді штрафу, а також передбачити визнання існування факту (аналогічно статті 146 ЦПК України) і при знищенні доказів, виходячи з того, що знищений доказ містив невідповідну для сторони інформацію.

Пропонується викласти ч. 5 ст. 137 ЦПК України в наступній редакції: «За неповідомлення суду про неможливість подати докази, а також за неподання доказів, у тому числі і з причин, визнаних судом неповажними, винні особи несуть відповідальність, встановлену законом.

У разі ухилення сторони від подання доказів, що витребовуються, суд може визнати факт, для підтвердження якого витребовуються докази, враховуючи значення зазначених доказів для сторони, що ухиляється».

Такі зміни не тільки позитивно вплинуть на виконання сторонами обов'язку щодо надання доказів, але й стануть умовою ефективного використання електронних засобів доказування в цивільному процесі. Специфіка електронних засобів доказування, для яких є неможливим безслідне знищення інформації, дозволяє експерту в більшості випадків відновити видалену інформацію, а якщо це виявиться неможливим – принаймні встановити факт знищення певної інформації, якого буде достатньо для застосування вищезазначеної санкції.

Крючко Н. І.,

здобувачка кафедри організації судових та правоохоронних органів, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ЗАСОБИ СУДОВОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ СУДОВО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

Слід зауважити, що в юридичній літературі з проблем судово-правової політики однозначно не вирішено питання про термінологію – досить часто як ідентичні, однопорядкові вживаються словосполучення «судова політика», «судово-правова політика», «суддівська політика», і «правова політика у сфері судової діяльності». Дані поняття часто використовуються в науковому обігу для назви процесів, що відбуваються у сфері організації та здійснення судової влади. Тому є підстави і потреба викласти власне бачення «питання про терміни» стосовно до теми моєї магістерської роботи.

Судово-правова і судова політика. Як було зазначено вище, судово-правова політика розглядається в роботі в якості виду правової.

Під судовою ж політикою розуміється правова політика, що здійснюється виключно судами; фактично це та політика, яка формується і реалізується безпосередньо самою судовою владою. Безумовно, як та, так і інша, виробляють напрямки судової діяльності, враховуючи зміни в різних сферах держави, суспільства і права. Суди в рамках своєї компетенції та суддівського розсуду регулюють прорахунки законодавства, пом'якшуючи його часом негативний вплив на суспільні процеси, підтримують суть правової держави, яка полягає в характері прийнятих законів, їхній відповідності правовій природі речей, спрямованості на забезпечення прав і свобод особистості, що впливає із самої сутності судової діяльності, основне призначення якої – захист і відновлення порушених чи оскаржених прав людини. В даний час судова політика формується у вигляді роз'яснень Пленумів Вищих спеціалізованих судів, практики (рішень, висновків) Верховного та Конституційних судів, та усталеної судової практики всіх судів.

За такого підходу судова політика – це більш вузьке поняття, ніж судово-правова політика, оскільки вона формується тільки суддями і судами, які і є суб'єктами судової політики. Предметом судової політики є ідеї, судження, правові позиції, владні приписи та веління, що знаходять своє відображення в актах судової влади. На мій погляд, за такого підходу таку «чисту» судову політику варто вважати складовою частиною політики судово-правової.

Судово-правова та суддівська політика. Бурхливий розвиток суспільних відносин в сучасному вигляді істотно ускладнює, а часом і просто унеможлиблює їх детальне законодавче регламентування. Тому одним з реальних варіантів виходу із ситуації є наділення суду правом вирішення окремих питань за власним (судовим) розсудом, яке є передбаченим юридичними нормами здійснення в процесуальній формі мотивованої правозастосовчої діяльності суду, що полягає у виборі варіанту вирішення того чи іншого правового питання, що має загальні і спеціальні межі.

Безумовно, звернення України до досвіду західних держав відбилося і на цій сфері. Так, певною даниною «Заходу» є використання у вітчизняному судочинстві таких інструментів, як аналогія права та аналогія закону, де суддівський угляд проявляється найбільш яскраво. Разом з тим обидва ці інструменти не можуть розглядатися як «чистий розсуд», оскільки обмежений або наявною в законі нормою (подібною), або загальними правовими принципами.

Слід зазначити, що одним з фундаментальних праць з питань сам судового розсуду вченими називається робота А. Барака «Суддівське розсуд». Виходячи з контексту названої роботи, автор ототожнює сукупність проявів суддівського розсуд окремих суддів при вирішенні конкретних справ (категорій справ) і офіційну позицію судової влади в цілому з того чи іншого питання судової практики. Такий висновок пояснюється тим, що А. Барак в якості емпіричної основи використовував практику і законодавство країн, що відносяться до сім'ї загального права, де судовий розсуд, судовий прецедент відіграють вирішальну роль у формуванні права.

Українська ж модель судочинства (крім того, що вона виключає прецедент з числа джерел права) передбачає можливість неодноразового перегляду і зміни прийнятого в першій інстанції судового рішення, а суддю розглядає як безликого представника судової влади. У свою чергу, використання категорії «суддівська політика» передбачає індивідуалізацію її носія – суб'єкта. Однак сама побудова вітчизняної судової системи має в своїй основі принципи рівності, взаємозамінності, неперсоніфікованості суддів як носіїв судової влади.

Наявність у законі оціночних понять, можливість поповнення існуючих у процесуальному законодавстві прогалин шляхом застосування суддівського розсуду – все це поле судової політики, що формується в результаті як індивідуальних рішень кожного з діючих суддів, так і всіх суддів в сукупності. Тому, якщо і допустити наявність в Україні самостійної суддівської політики, то її слід розглядати як результуючу, якийсь сукупний досвід розгляду окремих категорій справ судами, тобто те, що у вітчизняній науці фігурує під найменуванням «судова практика».

Таким чином, як висновок: судово-правова політика – більш широке поняття, ніж політика суддівська. Вона відрізняється множинністю суб'єктів її формування і здійснення, вона багатша за змістом, масштабніше за формами реалізації та іншими критеріями.

Суддівської політикою можна називати політику одного судді або групи суддів, яка виявляється в їх рішеннях по конкретних справах, і стосовно теми цієї магістерської роботи ця категорія розглядатися не буде.

Судово-правова політика і політика у сфері судової діяльності. В якості останньої розглядається політика, що здійснюється органами влади та структурами громадянського суспільства в судовій сфері за допомогою всіх (і правових, і організаційних) способів, засобів та механізмів. Отже, ця категорія за своїм змістом ширше, ніж «державна політика в судовій сфері». Тому такий всеосяжний характер є перешкодою для її впровадження в науковий обіг.

Зміст політики у сфері судової діяльності ширше, ніж у судово-правової політики, однак зміст останньої більше різнобічний. Воно включає в себе стратегію законодавства і принципи правового регулювання в судовій сфері, особливості судоустрою, способи та інструменти захисту прав, свобод і законних інтересів громадян і організацій, суспільства і держави, зміцнення законності, правопорядку і дисципліни, процесуальні аспекти судочинства та т. п.

Фактори, що впливають на зміст судової політики, можна умовно розділити на три групи:

а) фактори, що відбиваються в рішеннях вищих судів, які визначають бажаний напрям судово-правової політики. Матеріалізуються в рішеннях Верховного Суду та Вищих спеціалізованих судах, постановках пленумів вищих спеціалізованих судів, оглядах узагальнень практики та ін.;

б) фактори, що впливають на професійну правосвідомість суддівського корпусу і його якісний склад (значний вплив на останнє має діяльність органів суддівського співтовариства і організація професійної підготовки та перепідготовки суддів);

в) фактори, що характеризують фінансове та матеріально-технічне забезпечення судів, тобто реальні умови, в яких працюють судді.

В якості підсумку зазначимо: чітка, послідовна, науково-обґрунтована і зрозуміла для населення судово-правова політика є запорукою багатьох позитивних тенденцій в суспільстві: зростання авторитету судової влади, підвищення довіри до державних структур та поваги демократичних цінностей суспільства (верховенства закону, приватної власності, недоторканності особистого життя й т. п.), що у підсумку сприяє законному та обґрунтованому вирішенню судових справ.

Кучерова Т. П.,

здобувач кафедри організації судових та правоохоронних органів, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ДОПУСК ДО АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІНОЗЕМЦІВ: АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОЇ ПРАКТИКИ

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» вперше в історії України допустив до здійснення адвокатської діяльності на її території адвокатів-іноземців. Так, в п. 4 ст. 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», зазначено, що адвокат іноземної держави здійснює адвокатську діяльність на території України відповідно до цього Закону, якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Це обумовило потребу наукового дослідження та удосконалення правового режиму діяльності адвокатів-іноземців на території нашої держави. Зокрема, українське законодавство потребує вдосконалення шляхом внесення норм про статус та межі здійснення адвокатської діяльності адвокатами іноземних держав з урахуванням взятих Україною міжнародних зобов'язань та досвіду зарубіжних держав.